

Schoolondersteuningsprofiel 2020

Fatiha Derraze, ondersteuningscoördinator/ zorgcoördinator
Freek op 't Einde, rector
September 2020

Woord vooraf

Dit document beschrijft hoe wij onze leerlingenondersteuning georganiseerd hebben, hoe wij werken en wat onze afspraken zijn. Wij werken nauw samen met het Samenwerkingsverband Amsterdam-Diemen en vallen onder het bestuur van ZAAM, een bestuur waar 23 scholen deel van uitmaken.

Onze school staat midden in Amsterdam Nieuw-West. Daar komen ook de meeste van onze leerlingen vandaan. Leerlingen met wortels in Marokko en Turkije. Hun wens en de wens van hun ouders is dat zij met succes en in een veilige omgeving hun diploma behalen. En dat wij rekening houden met de (Islamitische) thuiscultuur.

Wij zien onszelf als een kansenschool waar in deze superdiverse stad onze leerlingen het maximale uit zichzelf halen en opgroeien als succesvolle deelnemer van deze samenleving. En dat wij in onze zorgstructuur voldoende vangnetten hebben om die leerlingen die dreigen uit te vallen of af te stromen, kunnen opvangen.

De periode voor dit profiel is één jaar. Het Samenwerkingsverband werkt aan een nieuwe opzet voor de periode 2021-2025. Het SWV schrijft hier zelf over:

“In 2017 werkten alle scholen in Amsterdam, vo en vso, aan de opstelling van een schoolondersteuningsprofiel voor de periode 2017-2021. De huidige schoolondersteuningsprofielen van de scholen beslaan doorgaans een periode van vier jaar en lopen af in 2021. De Wet Voortgezet Onderwijs (WVO) schrijft voor dat scholen hun schoolondersteuningsprofiel elke vier jaar vaststellen. In deze notitie geeft het Samenwerkingsverband een aanpak voor de scholen om ervoor te zorgen dat de nieuwe schoolondersteuningsprofielen 2021-2025 tijdig gereed zijn. Deze aanpak beoogt te komen tot ondersteuningsprofielen die ‘leven’ binnen de scholen. Die hoog op de agenda van de schoolleiding staan en waarover het gesprek wordt gevoerd door docenten en medewerkers. De aanpak is opgesteld in samenwerking vertegenwoordigers van de scholen en ter advisering neergelegd bij de Expertgroep van het Samenwerkingsverband en de voorzitters van de zorgcoördinatorenoverleggen.”

‘Aanpak voor de schoolondersteuningsprofielen 2021-2021’ 18 juni 2020

Omdat het Comenius Lyceum vanaf 1 augustus 2020 een samenvoeging is van het Comenius Lyceum Amsterdam, school voor havo en vwo, en het Reinaert, school voor vmbo gtl, is een nieuw schoolondersteuningsprofiel noodzakelijk omdat er anders twee van dergelijke plannen zijn van twee scholen die allebei niet meer kloppen met de nieuwe werkelijkheid van de school. Dit schooljaar gaan we aan de slag met het nieuwe document, in achtneming de aanwijzingen van het SWV. Dat publiceren we in de start van schooljaar 2021-2022.

Inleiding

Vanaf 2014 is de wet ‘Passend Onderwijs’ van kracht. Doel van de wet is dat alle leerlingen, dus ook leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, een passende onderwijsplek krijgen. De essentie van het onderwijs blijft hetzelfde: iedere leerling uitdagen het beste uit zichzelf te halen. De mogelijkheden en onderwijsbehoeften van de leerling zijn bepalend, niet de beperkingen. Met de invoering van de wet op passend onderwijs in augustus 2014 is het aan de scholen om een schoolondersteuningsprofiel op te stellen. In dit document wordt beschreven hoe het Comenius Lyceum passend onderwijs vormgeeft vanuit de visie van de school.

Woord vooraf 2

Inleiding 2

Inhoudsopgave 3

1. Algemene gegevens en Kengetallen van de school 5

Contactgegevens van de school 5

Aantallen per opleiding in 2020-2021 5

2. Profilering van de school 6

2.1 Missie en visie 6

2.2 Algemene visie van de school op de ondersteuningsstructuur 7

2.3 De maatschappij van nu, kinderen en leren 8

2.4 Transformatief handelen 8

3. Aannamebeleid 9

3.1 Doelgroep 9

3.2 Toelaatbaarheid 9

3.3 Procedure onder-instroom, leerjaar 1 9

3.4 Intakeprocedure zij-instroom 10

3.5 Uitstroom 11

3.6 Ouderbetrokkenheid bij aanmelding 11

3.7 Klachtenregeling en geschillen 11

4. Ondersteuningsstructuur 12

4.1 Basisondersteuning en extra ondersteuning 12

4.1.1 Basisondersteuning op het Comenius Lyceum 13

4.1.2 Extra Ondersteuning 13

4.1.3 Het Ontwikkelingsperspectief (OPP) 13

4.2 Basisaanbod vanuit de eerste lijn 14

4.2.1 Van screening tot interventie 14

4.2.2 Procesmatige ondersteuning: 14

4.2.3 Didactische ondersteuning 16

4.2.4 Taalbeleid op het Comenius: van groot belang! 18

4.2.5 Pedagogische en sociaal-emotionele ondersteuning 23

4.3 Overlegvormen eerste lijn 24

4.3.1 Bespreking afdelingsleider en/of leerlingbegeleider -mentor 24

4.3.2 Klassen bespreking 24

4.4 Aanbod vanuit de tweede lijn 26

4.4.1 Overlegvormen 26

4.4.2 Mogelijke interventies vanuit de tweede lijn 26

4.5 Gespecialiseerd aanbod vanuit de derde lijn 29

4.5.1 Het ZAT 29

4.5.2 Toptraject in Topklas 29

4.5.3 School2Care 30

4.5.4 Ouder- Kind Adviseur (OKA, lid Ouder Kind Team) 30

4.5.5 Jeugdarts /jeugdverpleegkundige (lid Ouder Kind Team) 30

4.5.6 Leerplichtambtenaar 31

4.5.7 Wijkagent 31

5. Functionarissen binnen de school 32

5.1 Binnen de eerste lijn 32

5.2 Tweedelijns zorg 33

6. Protocollen en overige informatie 34

1. Algemene gegevens en Kengetallen van de school

Contactgegevens van de school

Naam van de school:	Comenius Lyceum Amsterdam
Aanbod:	Vorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs (Atheneum) Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs (Havo) Middelbaar Algemeen Voortgezet Onderwijs (Mavo of Vmbo GTL)
Locatie:	Jacob Geelstraat 38 1065 VT Amsterdam
Website:	https://comeniuslyceum.nl
Telefoon:	020 614 03 05
E-mail:	comenius@comeniuslyceum.nl
ZAAM:	https://www.ZAAM.nl

Aantallen per opleiding in 2020-2021

Aantal leerlingen:	677
Aantal klassen:	28
Gemiddeld aantal ln per klas:	24
Aantal 1 mavo/ havo:	103
Aantal 1 havo/ vwo:	91
Aantal 2 mavo/ havo:	29
Aantal 2 havo/ vwo:	75
Aantal 3 mavo:	47
Aantal 3 havo/ vwo:	75
Aantal 4 mavo:	51
Aantal 4 havo:	72
Aantal 4 vwo:	22
Aantal 5 havo:	76
Aantal 5 vwo:	21
Aantal 6 vwo:	15
Geboorteland leerlingen:	14 buiten Nederland 663 in Nederland
Achtergrond leerlingen:	60% Marokkaans 30% Turks 10% overig
Postcode woongebieden:	De meeste leerlingen wonen in postcodegebieden 1055 – 1069 Onze leerlingen komen dus voornamelijk uit de stadsdelen in het westelijk deel van de stad Amsterdam.

2. Profilering van de school

2.1 Missie en visie

De missie van het CLA:

We stimuleren onze leerlingen om het maximale te bereiken. Gedreven leraren, verantwoordelijke leerlingen en betrokken ouders zijn essentieel voor ons onderwijs en onze schoolgemeenschap. Het Comenius Lyceum Amsterdam is een interconfessionele school voor vwo-, havo- en mavo onderwijs in Amsterdam Nieuw-West. De school staat voor hoogwaardig onderwijs in een fijne, veilige en positieve leeromgeving.

Onder onze vleugels kunnen leerlingen hun talenten ontplooien en zich ontwikkelen tot betrokken en verantwoordelijke wereldburgers, die volwaardig participeren in onze samenleving.

De visie van het CLA:

Wij leggen de lat hoog als school en stimuleren onze leerlingen om het maximale te bereiken. De volgende drie pijlers vormen het vertrekpunt voor ons onderwijs:

1. ambitieus in onderwijskwaliteit;
2. veilig en duidelijk pedagogisch klimaat;
3. burgers van één wereld.

Pijler 1 Wij zijn een ambitieuze school

Gedreven docenten

We zijn een ambitieuze school en werken als school continu aan de verbetering van ons onderwijs. Niet alleen inhoudelijk, maar ook in onze manier van lesgeven. Onze docenten streven naar de optimale combinatie van beproefde en moderne middelen en methoden. We bieden ons onderwijs aan in een duidelijke en overzichtelijke structuur, met ruimte voor begeleiding, ondersteuning en extra uitdaging. We houden rekening met de verschillen in niveau en achtergrond van de leerlingen die in onze brugklas starten.

Verantwoordelijke leerlingen

We stimuleren onze leerlingen om ambitieus te zijn. En we verwachten dat ze verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen schoolwerk en dat van andere leerlingen. Ook verwachten we dat ze verantwoordelijkheid nemen voor een goede voortgang van de lessen en andere activiteiten, en dat ze zich medeverantwoordelijk voelen voor de sfeer op school. We benadrukken dat we samen de school vormen en dus ook samen de kwaliteit ervan bepalen.

Betrokken ouders en verzorgers

We verwachten dat ouders en verzorgers betrokken zijn bij de schoolprestaties en het verdere schoolleven van hun kinderen. We stimuleren deze betrokkenheid door gelegenheid te bieden voor regelmatig contact: bij ouderavonden, de ouderraad en contacten met de mentor. We onderhouden intensief contact met ouders als de situatie daarom vraagt. Wij nodigen u dan ook van harte uit om bij welke vraag dan ook contact met ons op te nemen.

Pijler 2 Wederzijds vertrouwen

Als school, leerlingen en ouders of verzorgers leven en leren we samen. Daarbij is wederzijds vertrouwen onmisbaar. We zien een veilig en helder opvoedkundig klimaat als een belangrijke voorwaarde voor goed onderwijs. Binnen dat klimaat werken we aan een fijne, positieve sfeer op school, waar iedereen zich veilig voelt en gekend weet. En we bieden de leerlingen alle ruimte en ondersteuning die ze nodig hebben: we stimuleren, geven complimenten en moedigen aan. Ook bieden we een luisterend oor als dat nodig is.

Pijler 3 Burgers van één wereld

Onze school staat midden in Amsterdam Nieuw-West. We willen graag net zo veelkleurig zijn als dit bruisende deel van de stad. We zijn er daarom trots op dat bij ons op school tientallen culturen vertegenwoordigd zijn. Graag laten we aan iedereen zien dat de school een verbindende functie heeft in ons stadsdeel. Leerlingen met diverse achtergronden kunnen bij ons in een positieve en opbouwende sfeer samenleven en werken.

We geven onderwijs aan in principe elke levensovertuiging. Daarbij zijn respect en verbinding onmisbaar. We geven leerlingen de ruimte om te zijn wie ze zijn en te leven volgens hun eigen overtuiging. En we verwachten van leerlingen en medewerkers een open en respectvolle houding naar andere leefwijzen en overtuigingen. Ook nodigen we onze leerlingen uit om in dialoog te gaan met elkaar en met hun omgeving. We bieden hen gelegenheid om na te denken over zichzelf, een positie te kiezen in de maatschappij en bij te dragen aan een veilige en duurzame toekomst voor iedereen.

Naar wie is de school vernoemd: Jan Amos Comenius

Onze school is genoemd naar Jan Amos Comenius. Deze wetenschapper werd in 1592 geboren in Tsjechië. Hij kwam als vluchteling in Amsterdam terecht. Het zijn de volgende woorden van Comenius die we als school benadrukken en proberen over te dragen op onze leerlingen.

“Wij zijn allen burgers van één wereld. Een mens haten, omdat hij elders is geboren, omdat hij een andere taal spreekt, omdat hij anders over dingen denkt, omdat hij minder of meer dan jij weet, wat een onbegrip! Want wij zijn allen mensen en dus niet volmaakt. Wij hebben allemaal behoefte aan hulp. Niemand is zonder verplichtingen jegens anderen.” Een tekst uit de 17^e eeuw maar nog steeds actueel.

2.2 Algemene visie van de school op de ondersteuningsstructuur

Uit onze missie vloeit voort dat op het Comenius Lyceum de leerling centraal staat maar dat daarvoor de professionele begeleiding een randvoorwaarde is om dat mogelijk te maken. Specifiek ten aanzien van ondersteuning en zorg gaat het Comenius Lyceum uit van geïntegreerde leerlingbegeleiding. Dit betekent dat leerlingen zowel op sociaal-emotioneel vlak goed moeten functioneren, als op didactisch vlak, zodat leerlingen komen tot optimale leerresultaten. Onze pedagogische taak is daarom sterk verbonden met ons didactisch handelen. Binnen de (vak)lessen hebben de docenten zorg voor de leerprocessen van de individuele leerlingen. De docent signaleert hierin en begeleidt dit proces.

Om de begeleiding van leerlingen vorm te geven hebben alle leerlingen een mentor. Zij vormen het aanspreekpunt voor de leerling, voor de ouders en voor collega's. Daarnaast zijn er collega's met bijzondere taken op het gebied van leerlingbegeleiding en wordt op verschillende manieren aandacht besteed aan de eventuele speciale behoeften van de leerling en de mentor.

2.3 De maatschappij van nu, kinderen en leren

Uit breed onderzoek binnen onze school en door dialoog met ervaringsdeskundigen, onderwijskundigen en het ervaren deel van het docententeam komt naar voren dat wij 'gewoon steengoed onderwijs' moeten leveren. Geen conceptonderwijs. Niet proeftuinen. Maar werken naar bewezen kwaliteit. Daarom werken we met een Comenius lesmodel en werken we in professionele leergemeenschappen om ons hierin steeds weer te verbeteren en daardoor ons onderwijs te versterken. Ook is er veel aandacht voor de beheersing van de Nederlands taal door onze leerlingen. Voor de bovenbouw van het havo en vwo moeten de leerlingen op het niveau komen van cognitief academisch taalniveau (CAT). Zonder strikte monitoring van de resultaten (kwaliteitsbeleid) en toegepaste interventies (zoals huiswerkbegeleiding en maatwerklessen) behalen te veel leerlingen dat niveau niet.

Naast een stevig basisprogramma (de 'goede lessen') bieden we de leerlingen extra uitdaging middels het Econasium (een duurzaamheidsprogramma gebaseerd op de 17 SDG's), Cambridge English, een vwo+ programma, IT-onderwijs met innovatieve technieken, muzieklessen en beeldende vorming. De stip aan de horizon is voor ons een programma van onderzoeken en ontwerpen waar in hogere leerjaren meer academische vaardigheden worden beoefend en het eigenaarschap van de leerlingen voor hun eigen leerproces toeneemt.

Ook willen we een doordacht aanbod opstellen voor de identiteitsontwikkeling van de leerlingen (de subjectificatie naar Biesta). Door ze kennis te laten verwerven inzake het Islamitische denken willen we dat de leerlingen weerbaarder en intellectueler in hun religieuze traditie komen te staan. Dit voor hen die dit willen. Denk aan Arabische lessen of studies naar bronnen.

2.4 Transformatief handelen

Een groot deel van onze leerlingen hebben een specifieke ondersteuningsbehoefte. Voorop gezet: lang niet allemaal, maar voor veel leerlingen geldt: ze wonen in een armoedecumulatiegebied, kunnen de ouders in minder dan gemiddelde zin hun kind ondersteunen bij huiswerk of spreken ze de Nederlandse taal minder dan gemiddeld, wordt thuis niet Nederlands gesproken en is er sprake van een straatcultuur. Dat zegt niet over de intellectuele capaciteiten. Vaak spreken onze leerlingen vier talen en zijn ze buitengewoon gemotiveerd. Maar taalachterstand en het niet weten 'hoe' staat ze in de weg. Daarom werken we vanuit de visie van de Transformatieve school.

Iliass el Hadioui is de intellectueel hoeder van die Transformatieve school. Kerndoel van de Transformatieve school is de inspanning om onze doelgroep te laten 'klimmen en switchen'. Klimmen betekent schoolsucces. Switchen betekent een adequate houding in de klas tonen. Niet klimmen betekent geen vragen durven stellen, onzichtbaar zijn, denken dat docenten je dom vinden. Niet switchen betekent te stoer zijn om boeken bij je te hebben, om geen straattaal te uiten. Terwijl beide groepen wel degelijk de vaardigheden en intelligentie hebben om een diploma te halen of op te stromen. Ze zitten zichzelf in de weg en als school moet je dan niet alleen met de resultaten bezig zijn maar ook de leerlingen proberen ander gedrag te laten tonen. Hoe dat moet wordt getraind binnen de Transformatieve school en de leergemeenschap die daaraan vast zit. Het hoogst haalbare doel is Teacher efficacy (de docent heeft het gevoel in control te zijn en ziet iedere leerling in zijn of haar individuele potentie) en Self-efficacy bij leerlingen (zelfvertrouwen, overzicht, controle). Dezelfde items die John Hattie beschouwd als de meest succesvolle interventie die je kunt toepassen om betere lessen en dus resultaten te krijgen.

<https://www.gelijke-kansen.nl/actueel/nieuws/2019/09/20/urban-education-boek-switchen-en-klimmen>

3. Aannamebeleid

3.1 Doelgroep

Het Comenius Lyceum Amsterdam is een interconfessionele school voor mavo-, havo- en vwo-onderwijs in Amsterdam Nieuw-West. Interconfessioneel staat voor protestants-christelijk en (Rooms-)katholiek. Onze doelgroep heeft voor bijna 95% een Islamitische geloofsovertuiging. Verreweg de meeste leerlingen zijn in Nederland geboren maar hebben wortels in Marokko, Turkije, Egypte, e.d., voorkomend uit een arbeidsmigrantenachtergrond.

3.2 Toelaatbaarheid

Vanaf 2015 geldt een nieuwe Kernprocedure I (overstap PO-VO) in Amsterdam. Het Comenius Lyceum volgt deze kernprocedure. Dit houdt in dat leerlingen met een passend schooladvies plaatsbaar zijn op het Comenius Lyceum. Het gaat om de volgende schooladviezen:

- VMBO-Gemengd (eventueel aangevuld met LWOO)
- VMBO Theoretisch (eventueel aangevuld met LWOO)
- VMBO Theoretisch/ Havo (eventueel aangevuld met LWOO)
- Havo
- Havo/VWO
- VWO

Het Comenius Lyceum kan de leerling plaatsen indien er voldoende ruimte is binnen het opgegeven niveau en het leerling dossier in overeenstemming is met het basisschooladvies.

3.3 Procedure onder-instroom, leerjaar 1

Kennismakingsgesprek

Aanmelden kan iedere werkdag in de aanmeldperiode. Ter plekke worden de intakeformulieren ingevuld. Tevens nemen wij graag in ontvangst: schooladvies en eventuele verklaringen (dyslexie, dyscalculie). De kernprocedure volgend kijkt de aannamecommissie ook naar de ondersteuningsbehoefte van de leerling. Indien er sprake is van bijv. fysieke beperkingen of slechtziendheid/slechthorendheid wordt ingeschat of het Comenius Lyceum voldoende mogelijkheden heeft om de leerling deze ondersteuning te bieden.

Plaatsingscommissie

Alle leerlingen, die zich hebben aangemeld, worden besproken in de plaatsingscommissie. De plaatsingscommissie beoordeelt de compleetheid van het basisschooldossier en bekijkt of het basisschooladvies in overeenstemming is met de gegevens uit het LVS. Indien er tegenstrijdigheden binnen het dossier worden gevonden of het dossier is incompleet, kan contact gezocht worden met de basisschool. Als het dossier in overeenstemming is met het opgegeven advies en het dossier is compleet, is de leerling plaatsbaar. Indien er sprake is van een incompleet dossier, waardoor de vanzelfsprekendheid van het basisschooladvies niet aangetoond kan worden, wordt in overleg met de basisschool het basisschooladvies opnieuw beoordeeld.

In de plaatsingscommissie hebben de volgende leden zitting:

- De directeur/ rector
- De ondersteuningscoördinator

- De leerjaarcoördinator van leerjaar 1

Leerweg ondersteunend onderwijs (lwoo)

Leerweg ondersteunend onderwijs is bedoeld voor leerlingen die extra begeleiding behoeven in één van de leerwegen van het VMBO.

Opting out/ Gewijzigde procedure leerwegondersteunend onderwijs

De Algemene Ledenvergadering van het Samenwerkingsverband voortgezet onderwijs Amsterdam-Diemen heeft op 9 september besloten met ingang van 2021 te stoppen met het individueel indiceren van leerlingen om in aanmerking te komen voor leerwegondersteunend onderwijs (Lwoo). Reden hiervoor is het tegengaan van het onnodig grootschalig (her)testen van leerlingen. De financiële middelen voor de scholen voor voortgezet onderwijs met Lwoo-leerlingen blijven gelijk en houden dezelfde bestemming. Dat houdt ook in dat deze scholen die eerder leerwegondersteuning boden dit blijven doen.

Leerlingen die nu in groep acht van de basisschool zitten met een preadvies vmbo hoeven geen intelligentieonderzoek en eventueel aanvullend sociaal-emotioneel onderzoek te doen om in aanmerking te komen voor leerwegondersteuning. Voor deze groep leerlingen wordt het maken van het intelligentie-onderzoek dit overgangsjaar optioneel. De scholen voor voortgezet onderwijs bekijken op basis van de leerresultaten en de door de school voor primair onderwijs ingevulde gegevens in het Okidoc welke leerlingen in aanmerking moeten komen voor leerwegondersteuning.

<https://www.swvadam.nl/netwerk/artikelen/gewijzigde-procedure-leerwegondersteunend-onderwijs>

Besluit tot plaatsing

De kernprocedure volgend, wordt het plaatsingsbesluit zowel aan de basisschool als aan de leerling en de ouders bekend gemaakt.

3.4 Intakeprocedure zij-instroom

Elk jaar melden zich zij-instromers bij onze school: leerlingen die in de tweede of volgende leerjaren geplaatst willen worden. De afdelingsleider heeft samen met de zorgcoördinator en/ of de decaan altijd een toelatingsgesprek. Ook laat de afdelingsleider zich uitgebreid informeren door de school van herkomst. Aan de leerlingen worden vragen gesteld over samenwerking, zelfstandig werken, huiswerk maken en hun conflict oplossend vermogen.

De toeleverende school vult het schoolwisselaarsformulier in m.b.t. de leerling. Hierop staan vragen over het doubleren, het contact met de ouders en de sociale vaardigheden van de leerling. Aan de hand van de verzamelde gegevens, wordt een inschatting gemaakt van de problematiek:

- heeft de leerling leerachterstanden die door het Comenius Lyceum weg te werken zijn;
- kan de leerling in een groep van ongeveer 25 leerlingen functioneren, hetgeen nodig is op het Comenius Lyceum, of is een kleinere setting noodzakelijk;
- heeft de leerling intensieve ondersteuning nodig die buiten de competentie van het Comenius Lyceum ligt.

Indien het Comenius Lyceum van mening is dat de leerling de juiste vorm van onderwijs geboden kan worden, wordt de leerling geplaatst. De toeleverende school draagt zorg voor een volledig dossier.

Dit bestaat uit een overgangsrapport, een verzuimoverzicht, een uitdraai uit het leerlingvolgsysteem en een schoolwisselaarsformulier.

In principe wordt er niet ingestroomd in een examenjaar i.v.m. het missen van PTA 1 en 2. Er kan echter een uitzondering zijn op de regel. Dit kan bijv. in het geval van verhuizing. Het Voor de overige zaken wordt Kernprocedure II gevolgd.

3.5 Uitstroom

Sommige ouders kiezen tijdens de opleiding voor een andere school of gaan verhuizen. In andere gevallen is de opleiding te moeilijk of is er sprake van een onderwijsverlegenheid waardoor wij moeten zoeken naar een passende school. Voor deze leerlingen zal in overleg met de ouders een andere plek gezocht worden. We volgen hierin de in Amsterdam geldende afspraken: <https://www.amsterdam.nl/onderwijs-jeugd/leerplicht/>.

De school biedt ondersteuning en begeleiding bij het vinden van een geschikt vervolgtraject in samenwerking met interne en externe zorgverleners, decanennetwerk (NVS), contacten bij het ROC van Amsterdam en ROC TOP.

3.6 Ouderbetrokkenheid bij aanmelding

Ouders worden altijd schriftelijk op de hoogte gebracht over beslissingen die worden genomen in de intakeprocedure. Voor vragen over de procedure en de stand van zaken kunnen zij contact opnemen met het secretariaat, dat alle aanmeldingen overziet.

3.7 Klachtenregeling en geschillen

Klachten en bezwaren dienen eerst gemeld worden aan de school. De eerste stap is om er samen uit te komen. Lukt dat niet, dan kunnen ouders (en meerderjarige leerlingen) gebruik maken van de klachtenregeling van ZAAM.

De Klachtenregeling van ZAAM staat vermeld op <http://www.ZAAM.nl/regelingen.html>. Een exemplaar van deze klachtenregeling ligt ter inzage bij de schoolleiding.

De school is aangesloten bij de Geschillencommissie Bijzonder Onderwijs GCBO, www.gcbo.nl

De klachtencommissie geeft advies over de klacht. Binnen 4 weken na ontvangst van het advies van de klachtencommissie zal het bevoegd gezag het besluit hierop kenbaar maken.

4. Ondersteuningsstructuur

4.1 Basisondersteuning en extra ondersteuning

Met de invoering van Passend Onderwijs hebben de scholen van het Samenwerkingsverband VO Amsterdam-Diemen samen afgesproken welke ondersteuning iedere school in elk geval moet bieden. Dat heet de Amsterdamse basisondersteuning. Alle scholen bieden hun leerlingen (eventueel in samenwerking met ketenpartners) ten minste preventieve en licht curatieve ondersteuning. In de basisondersteuning wordt uitgegaan van specifieke, enkelvoudige problematieken of ondersteuningsbehoeften.

Voor het Comenius Lyceum is het overzicht van de Basisondersteuning zoals opgesteld door het Samenwerkingsverband leidend.

cognitief	disharmonische intelligentie
leervorderingen	leerachterstanden in rekenen en taal, extra didactische ondersteuning
ontwikkeling	dyslexie, dyscalculie, problemen met het verwerken van informatie
werkhouding	problemen op het gebied van taakgerichtheid, motivatie, aandacht, concentratie, planning, organisatie
sociaal-emotioneel	faalangst, teruggetrokken gedrag, sociale participatie, moeite met grenzen
fysieke behoefte	slechtziendheid, slechthorendheid, (fijn) motorische beperkingen, rolstoelafhankelijkheid, langdurige ziekte
algemeen	eten/drinken
medisch	zie, medisch protocol
thuissituatie	ondersteuning thuissituatie, vrije tijd
middelengebruik	preventieve en licht curatieve ondersteuning bij middelengebruik (alcohol, drugs, games)

4.1.1 Basisondersteuning op het Comenius Lyceum

Aan het begin van leerjaar 1 wordt de ondersteuningsbehoefte van de leerling in kaart gebracht door de leerlingbegeleider van leerjaar 1 en de zorgcoördinator. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de informatie vanuit de basisschool, de kennismakingsgesprekken met de leerling en ouders en de observaties door de vakdocenten/de mentor. De leerlingbegeleider zet deze dossierinformatie in het leerlingvolgsysteem van de school.

4.1.2 Extra Ondersteuning

Van extra ondersteuning is sprake als de leerling op meerdere gebieden ondersteuning nodig heeft en de school ondersteuning moet bieden vanuit de tweede en of de derde lijn. Als dit het geval is dan wordt een ontwikkelingsperspectief (OPP) opgesteld.

Het Comenius Lyceum is goed in staat om een beperkt aantal leerlingen die extra zorg behoeven, onderwijs te bieden. Met name leerlingen die gebaat zijn bij een veilige omgeving met ruimte voor individuele aandacht kunnen binnen het Comenius Lyceum een goede plek vinden. Ook leerlingen die mindervalide zijn en afhankelijk van een rolstoel zijn welkom op het Comenius Lyceum.

Bij leerling met specifieke ondersteuningsbehoefte kijkt de school of de gevraagde ondersteuning gegeven kan worden.

4.1.3 Het Ontwikkelingsperspectief (OPP)

Voor leerlingen met een specifieke ondersteuningsbehoefte wordt een ontwikkelingsperspectief opgesteld. In het OPP staat wat het verwachte uitstroomniveau is en welke onderwijsdoelen een leerling zal kunnen halen. De verwachte uitstroombestemming wordt onderbouwd met een beschrijving van de belemmerende en bevorderende factoren die van invloed zijn op het onderwijs aan de leerling. Ook wordt in het OPP de te bieden ondersteuning en begeleiding opgenomen.

Tijdens rapportvergaderingen en klassenbesprekingen wordt gekeken of de doelen nog relevant zijn en of de bedachte interventies voldoende zijn. Indien nodig worden de doelen bijgesteld. Tussentijds

wordt in leerlingbespreking tussen de mentor en de leerlingbegeleider/afdelingsleider ook de voortgang gemonitord en waar nodig bijgesteld. De mentor is eigenaar van dit document en draagt zorg voor de inhoudelijke wijzigingen en de evaluatie van de gestelde doelen. De mentor krijgt hierbij ondersteuning van de leerlingbegeleider en of zorgcoördinator. Het OPP wordt minimaal één keer per jaar geëvalueerd. Aan het einde van schooljaar wordt met ouders en leerling besloten of de extra ondersteuning nodig blijft of dat het OPP niet meer nodig is.

4.2 Basisaanbod vanuit de eerste lijn

4.2.1 Van screening tot interventie

De mentor speelt een centrale rol binnen de dagelijkse begeleiding van de leerlingen en in de signalering van de mogelijke ondersteuningsbehoefte. De mentor ziet de leerlingen meerdere keren per week; niet alleen in de vaklessen of tijdens de mentoruren, maar ook daarbuiten. De mentor is het aanspreekpunt voor de leerling en hij/zij is tevens degene die zowel de onderwijskundige vorderingen als de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen volgt. Naast de mentor, vallen ook de vakdocenten en onderwijsondersteunend personeel in de eerste lijn. De basisondersteuning bestaat vooral uit het onderhouden van contact met ouders, toezien op regels en afspraken op school en zorgdragen voor een prettig en functioneel leer- en werkklimaat.

4.2.2 Procesmatige ondersteuning:

De missie en visie van het Comenius Lyceum vraagt om handelingsgericht werken (HGW) van alle medewerkers. HGW gaat namelijk uit van het werken aan ieders talent op een professionele wijze (PDCA) en stimuleert opbrengst- en oplossingsgericht werken.

De missie en visie impliceert eveneens dat het Comenius Lyceum streeft naar geïntegreerde leerlingbegeleiding. Alle medewerkers om de leerling zijn in mindere of meerdere mate betrokken bij de begeleiding van de leerlingen. In eerste instantie de mentor en de docenten en in tweede instantie het interne ondersteuningsteam. HGW is een werkwijze voor geïntegreerde leerlingbegeleiding en is een effectieve methode om tegemoet te komen aan de verschillende onderwijsbehoeften van het kind binnen passend onderwijs. In het ondersteuningsprofiel van het Comenius Lyceum vormt handelingsgericht werken de basis voor de kwaliteitsverbetering op het gebied van ondersteuning. Door de uitgangspunten van het handelingsgericht werken in toenemende mate te verweven in onze dagelijkse onderwijspraktijk sluit het Comenius Lyceum aan op de ondersteuningsbehoefte van de leerling. Handelingsgericht werken richt zich op de positieve aspecten van de leerling, groep, docent, school en de ouders. Het Comenius Lyceum gebruikt het handelingsgericht werken in diverse overlegmomenten. De klassenbespreking en Intern zorg overleg zijn voorbeelden waarbij volgens de handelingsgerichte cyclus wordt gewerkt. Hierbij wordt uitgegaan van de zeven principes in combinatie met het stappenplan van het handelingsgericht werken:

1. Onderwijsbehoeften van de leerlingen staan centraal;
2. Afstemming en wisselwerking tussen kind en zijn omgeving
3. De leerkracht doet ertoe.
4. Positieve aspecten zijn van groot belang.
5. We werken constructief samen
6. Ons handelen is doelgericht
7. De werkwijze van school is systematisch, in stappen en transparant.

4.2.3 Didactische ondersteuning

Individuele ondersteuning

In de intakeprocedure wordt informatie ingewonnen bij de school van herkomst en eventueel vanuit het kennismakingsgesprek. Deze informatie leidt tot een (eerste) inschatting van de individuele ondersteuningsbehoefte van de leerling. De individuele ondersteuningsbehoefte richt zich veelal op de werkhouding en de specifieke behoeften van de leerling in een klassensetting. Afhankelijk van de vraag van de leerling kan er ingezet worden op:

- verlengde instructie,
- herhaalde instructie,
- verifiëren van het ontvangen hebben van instructie en/of uitleg.
- huiswerkbegeleiding
- maatwerkuren
- studievaardigheden
- remedial teaching (RT) taal en rekenen
- zomerschool, lenteschool (externe organisaties)
- extra ondersteuning in wiskunde en rekenen

Programma van toetsing onderbouw

In alle klassen gebruiken de vakdocenten een programma van toetsing onderbouw (PTO). Daarin is de globale planning van de toetsen van het schooljaar opgenomen. Daarnaast gebruiken zij studiewijzers, waarmee leerlingen hun schoolwerk kunnen plannen en overzien. Het doel hiervan is dat leerlingen steeds meer zelfstandig leren werken. *De klassenmentor stelt hen dan op de hoogte van de inhoud.*

Examenreglement en Programma van Toetsing en Afsluiting bovenbouw

Aan het begin van elk schooljaar krijgen leerlingen in de bovenbouw het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) en het Examenreglement. In het PTA staan alle onderdelen van het schoolexamen beschreven, zoals de toetsen, de praktische opdrachten en het profielwerkstuk. Het examenreglement, het PTA en de overgangsnormen staan op de website. Op de algemene ouderavond staan we uitgebreid stil bij het PTA en de examens. We nodigen alle ouders en hun kinderen uit voor deze ouderavond

LWOO

LWOO-gelden worden schoolbreed ingezet op zaken als Remedial Teaching in taal en rekenen, faalangstreductietrainingen, maatwerkuren en extra leesvaardigheid. Maar ook in het creëren van kleinere klassen.

Studievaardigheden

Alle leerlingen van klas 1 hebben studievaardigheden in het lesrooster. Tijdens studievaardigheden leren zij hun huiswerk plannen, ontdekken zij hoe ze het beste leren, maken zij het huiswerk van de dag of werken ze vooruit aan een toets. De leerlingen worden hierbij begeleid door hun mentor en door studenten. Veel begeleiders van dit vak zijn oud-leerlingen van onze school. Zij kennen de school en de manier van werken uit hun eigen schooltijd.

Maatwerkuur

Het maatwerkuur is bedoeld om extra ondersteuning te bieden aan leerlingen die moeite hebben met een bepaald vak. De leerlingen worden in een kleine groep van maximaal 10 leerlingen begeleidt. Begeleiden houdt in dat de docenten de leerling als het ware vergezelt in zijn of haar leerproces en elke leerling voorziet van individuele aandacht. Hierdoor kan de begeleider optimaal maatwerk leveren. Maatwerkuur is verplicht voor de leerlingen die ingeschreven staan.

Dyslexie

Bij sommige leerlingen wordt op de basisschool vastgesteld dat er sprake is van dyslexie. Voor deze leerlingen is een dyslexieverklaring afgegeven. Op het Comenius Lyceum krijgen leerlingen met dyslexie zowel binnen als buiten de klas ondersteuning. De dyslexiecoördinator stelt samen met de leerling en ouders vast wat de ondersteuningsbehoefte van de betreffende leerling is en welke compenserende en dispenserende maatregelen nodig zijn. De leerling krijgen een dyslexiepas waar de op maat gesneden faciliteiten opstaan. Hiernaast krijgen vakdocenten informatie over de ondersteuningsbehoefte in de klas. Leerlingen met dyslexie hebben twee keer per jaar voortgangsgesprekken met de dyslexiecoördinator. Leerlingen die geen dyslexieverklaring hebben, worden in leerjaar 1 gescreend op dyslexie. Als uit de screening naar voren komt dat er mogelijk sprake is van dyslexie, wordt een uitgebreide analyse van de lees- en spellingsproblemen gedaan. Aan de hand van deze gegevens wordt in overleg met ouders besloten of onderzoek nodig is. Het Comenius Lyceum volgt bij zowel voor de begeleiding als voor de screening van dyslexie de aanbevelingen van het landelijke Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs.

Zelfstandig en samen verantwoordelijk

In de bovenbouw verwachten we dat leerlingen behoorlijk zelfstandig zijn en verantwoordelijk voor hun eigen studieprestaties. We begeleiden leerlingen stapsgewijs naar meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces. Om de leerlingen te stimuleren het huiswerk goed te plannen krijgen alle leerlingen een Comenius agenda. De studiewijzers spelen daar een belangrijke rol in. De mentor bewaakt de studievoortgang van zijn leerlingen. We stimuleren leerlingen om tijdens tussenuren en bij lesuitval te studeren in de mediatheek of studieruimte. De studievoortgang is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daarom vragen we aan de ouders of verzorgers om de studievoortgang in de gaten te houden via Magister.

Loopbaanontwikkeling (LOB) leerjaar 1

De school werkt met de leerlingen aan hun loopbaan op school en in de toekomst. We doen dat door leerlingen te leren leren, te leren leven en te leren kiezen. Zo wordt in het eerste jaar door de mentoren aan alle leerlingen een studievoordigheidsprogramma aangeboden om de overstap van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs te vereenvoudigen.

Loopbaanontwikkeling (LOB) algemeen

Het Comenius Lyceum werkt met twee decanen. Zij begeleiden de leerlingen samen met de mentoren en docenten bij het maken van passende keuzes op het gebied van een vervolgopleiding. Verder kunnen ze de leerlingen en ouders adviseren over o.a. de verschillen tussen MBO, HBO en WO, tegemoetkoming van studiekosten en actualiteiten en veranderingen op het gebied van LOB. Om de leerlingen te helpen bij het maken van de juiste studiekeuze worden verschillende hulpmiddelen ingezet.

Zo wordt er bijvoorbeeld gebruik gemaakt van de digitale studiekeuzemethode Qompas, AMN, bezoeken we de 4Strax Open Dagen, de Jet-Net Career Day, krijg de leerling voorlichting van oud-Comenius leerlingen en worden leerlingen gestimuleerd om naar voorlichtingsavonden te gaan.

4.2.4 Taalbeleid op het Comenius: van groot belang!

Het Referentiekader Taal is leidend bij het bepalen van het taalniveau van individuele leerlingen bij binnenkomst. De instroomgegevens van de leerlingen worden aan een kritische analyse onderworpen. Dit met het oog om vast te stellen wat het niveau van taalvaardigheid en te bepalen of er sprake is van een achterstand. Leerlingen dienen te beschikken over een taalniveau van 1F. Het referentiekader bestaat uit fundamentele niveaus en streefniveaus. Het fundamentele niveau (F-niveau) is de basis die zo veel mogelijk leerlingen moeten beheersen. Het streefniveau (S-niveau) is voor leerlingen die meer aankunnen.

Voor leerlingen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en mbo gelden de volgende eindniveaus voor de rekentoets:

- basisonderwijs: niveau 1F;
- vmbo, mbo-1, mbo-2 en mbo-3: niveau 2F;
- havo en mbo-4: niveau 3F;
- vwo: rekenen niveau 3F en taal niveau 4F.

Op basis van de scores op de Centrale Eindtoets PO en het advies van de basisschool wordt een risico-analyse gemaakt. Het doel van deze exercitie is om zo snel mogelijk bij binnenkomst een concreet beeld te hebben van de verschillen tussen individuele leerlingen op het niveau van taalvaardigheid. Vervolgens is het van belang te bepalen wat voor de leerlingenpopulatie op het CLA een geschikte en gepaste werkwijze is voor de eerste fase in de onderbouw. Verder is het van belang om een concreet plan van aanpak te hebben ingeval er sprake is van een substantiële instroom van leerlingen die onder taalvaardigheidsniveau 1F zitten.

Mogelijke interventies:

- Jaarlijks samenstellen van programma van maatregelen bij instroom van leerlingen
- Snelle en zorgvuldige vaststelling van taalvaardigheid en taalniveau van leerlingen
- Bepalen van of er sprake is van risicoleerlingen met een taalachterstand
- Bepalen van de aanpak en begeleiding van risicoleerlingen:
  - inspanning voor de school: Wat kan de school bieden om leerlingen met een achterstand effectief te ondersteunen? Is er extra leer- of onderwijstijd nodig? Is het nodig (nuttig) om taalcoaches (leescoaches) in te schakelen? Wat is de verhouding tussen zelfstudie (huiswerk), extra lessen (contacturen onder leiding van een taaldocent); leren op afstand (digitaal en gepersonaliseerd) en remediëring (huiswerkbegeleiding). Is het nodig om aanvullende leerstof in te zetten (denk aan Muiswerk, Nieuwsbegrip)?
  - inspanning voor de individuele leerling: wat is de inspanningsverplichting van de leerling met een achterstand? Welke mogelijkheden zijn er voor zelfstudie. Op welke manier kan de periode tussen juni en augustus optimaal worden benut? Denk aan volgens van onderwijs in zomer- en weekendacademie.
  - inzet van taal(lees)coaches.

Verdere ontwikkeling van taalbeleid in de onderbouw

Verbetering van de kwaliteit van het taalonderwijs en het onderwijs in de andere vakken door intensieve aandacht voor:

1. Basisvaardigheden Nederlands: formulering van taalbeleid (op het niveau van het curriculum van de taalvakken in de onderbouw); programmatische afstemming en verbetering van de doorgaande lijn door onderwijsdoelstellingen en onderwijsaanbod te relateren aan de referentieniveaus van taalvaardigheden (Referentiekader Taal). Dit betekent dat in de vakwerkplannen een (korte) paragraaf gewijd wordt aan de ontwikkeling van mondelinge en schriftelijke taalvaardigheden en taalverzorging.
2. Professionalisering van alle docenten (taaldocenten en vakdocenten) vanuit het besef dat elke docent een taaldocent is en een bijdrage levert aan de (vak)taalontwikkeling van leerlingen.

In dit proces van competentieontwikkeling ligt de nadruk op de ontwikkeling van taalniveaubewustzijn en (taal)didactische vaardigheden. Docenten oriënteren zich op de richtlijnen uit het Referentiekader Taal en de consequenties voor hun vak in de onderbouwklassen.

Het doel van deze scholing is het verder verbeteren van taalgericht vakonderwijs en de (taal)didactische vaardigheden. We denken hierbij aan thema's als:

- ontwikkeling van metacognitieve vaardigheden en zelfregulatievaardigheden;
- woordenschatontwikkeling | vaktaalwoorden | schrijftaalwoorden | idiomatische uitdrukkingen;
- ondersteunen van formuleervaardigheden mondeling en schriftelijk met aandacht voor didactische feedbacktechnieken als: herverwoorden, herformuleren van productieve taaluitingen van leerlingen, inzetten van de naverteltoon;
- lezen van complexe instructieteksten met aandacht voor didactische technieken als: interactief voorlezen; hardopdenken, inzet van leesstrategieën, scaffolding, modeling.

Aan de hand van voorbeelden uit de lesmethoden van verschillende vakken worden docenten ondersteund bij de specifieke mondelinge en schriftelijke taalvaardigheden en taaltaken die in hun vak aan de orde zijn.

Omgaan met heterogeniteit en verschillen tussen leerlingen en het mogelijk onderscheiden van gedifferentieerde leerwegen.

Ook al is het streefniveau bij binnenkomst 1F en hebben de leerlingen een advies van de basisschool voor havo-vwo-onderwijs: de verschillen in taalniveau, hun zelfregulatievaardigheden en het gemak waarmee zij taal verwerven zullen groot zijn. Een andere factor is de ondersteuning en stimulans die deze leerlingenpopulatie van huis uit meekrijgen.

Het is van belang in een vroeg stadium een beeld te hebben van het opleidingsniveau van de ouders van de leerlingenpopulatie die op het CLA binnenkomt en van de mate waarin zij geletterd zijn. Leerlingen met (hoog)opgeleide en hooggeletterde ouders hebben op het niveau van taalvaardigheid meestal een voorsprong op leerlingen van niet- of laagopgeleide en laaggeletterde ouders. Het onderwijs of de school dient een grotere inspanning te leveren als de ouders van de leerlingenpopulatie meer dan gemiddeld laagopgeleid en laaggeletterd zijn.

Ligt het voor de hand te werken in homogene of heterogene groepen of een combinatie van beide. Bepalen van, het hanteren van en het omgaan met niveauverschillen tussen leerlingen binnen een leerweg en binnen een jaarlaag: bepaling beginniveau, evaluatie en toetsing van taalvaardigheid periodiek en jaarlijks, methodenafhankelijk en methodenonafhankelijk.

Overgang onderbouw – bovenbouw: formatieve evaluatie voor ontwikkeling van Nederlands

De Diagnostische Tussentijdse Toets (DTT) is voor het CLA mogelijk een interessant instrument om halverwege het voortgezet onderwijs vast te stellen of leerlingen op weg naar het bereiken van 3F of 4F op koers liggen. Bij de ontwikkeling van taalbeleid op het CLA ontbreekt een adequaat instrument om te bepalen of leerlingen onder, op of boven het gewenste taalvaardigheidsniveau presteren. Hieronder een fragment uit een artikel dat onlangs is opgenomen in *Levende Talen Magazine* (januari 2018).

Diagnostische Tussentijdse Toets

Het omgaan en benutten van de verschillen tussen individuele leerlingen is een kern van het talenonderwijs Nederlands (maar ook Engels, Duits en Frans). Ook al is de beginsituatie zorgvuldig in kaart gebracht en min of meer vergelijkbaar, toch manifesteren zich met het hetzelfde aanbod en dezelfde onderwijstijd aanzienlijke verschillen. De laatste jaren is er in Nederland veel evidentie gebleken voor formatieve evaluatie.

Formatieve evaluatie is een benadering die de laatste jaren volop in de belangstelling staat en die kan leiden tot beter taalonderwijs. Er is een serie strategieën onderzocht en uitgewerkt die aantoonbaar leiden tot verhoging van leerprestaties en onderwijsopbrengst. Docenten en leerlingen in het vo kunnen diagnostische en adaptieve toetsen gebruiken en benutten om te zien of zij onder, op of boven niveau presteren. De Diagnostische Tussentijdse Toets is voor de vakken Nederlands en Engels een welkome aanvulling in dit verbeteringsproces en voorziet voorlopig in een lacune. Ondertussen is niet alleen de DTT voor de vakken Nederlands en Engels beschikbaar, ook zijn er aanzetten voor een succesvolle implementatie. Op basis van informatie uit deze DTT kan de docent zijn/haar instructie in het lees- en schrijfonderwijs verbeteren en de leerling zijn/haar lees- en schrijfvaardigheid verder ontwikkelen.

Adaptieve diagnostische toets

Een efficiënte manier van formatief toetsen, dat wil zeggen een manier van toetsen die relatief snel een grote hoeveelheid gedetailleerde informatie oplevert over de vaardigheden van leerlingen, is een adaptieve diagnostische toets (zie bijvoorbeeld Alderson 2007). Een diagnostische toets brengt een aantal elementen/deelvaardigheden van een vaardigheid in kaart; een adaptieve diagnostische toets doet dat door binnen elke deelvaardigheid items aan te bieden die worden afgestemd op het vaardigheidsniveau van de kandidaat. Dus: hele vaardige leerlingen krijgen items die steeds moeilijker worden, totdat de bovengrens van hun vaardigheid is bereikt; zwakke leerlingen krijgen relatief makkelijke items, waardoor ook bij hen het feitelijke vaardigheidsniveau nauwkeurig kan worden bepaald.

Als we een diagnose op een groot aantal deelaspecten willen stellen, hebben we daarvoor een grote itembank nodig: een grote bak met items die (per deelgebied) uitgebreid zijn getest en waarvan de moeilijkheidsgraad is bepaald. Met behulp van een computerprogramma worden uit deze bak items getrokken die, afhankelijk van de responsen /antwoorden van de leerling, steeds moeilijker of makkelijker worden. Zo kan in relatief korte tijd een exacte diagnose worden gesteld van het vaardigheidsniveau van leerlingen op een groot aantal deelgebieden. En die diagnose biedt concrete aanknopingspunten voor docenten om hun onderwijs te optimaliseren en voor leerlingen om inzicht te krijgen in hun leerproces. Daarmee ontstaat - in tegenstelling tot wat bijvoorbeeld Heij (2016) beweert - de didactische cyclus die feedback zo functioneel maakt (cf. Hattie & Timperley 2007).

Ontwikkeling van Diagnostische Tussentijdse Toetsen voor Nederlands en Engels

Op dit moment wordt de Diagnostische Tussentijdse Toets (DTT) ontwikkeld in een pilot. De DTT richt zich op de kernvakken Nederlands, Engels en wiskunde. De DTT is een voorbeeld van een adaptieve diagnostische toets. De afname vindt plaats aan het einde van de onderbouw van het vo, dat wil zeggen (het einde van) het tweede leerjaar in het vmbo en het derde leerjaar havo/vwo. Op basis van de prestaties van de leerling op enkele startopgaven worden er door de computer vervolggaven geselecteerd en aangeboden die zo goed mogelijk aansluiten bij het niveau van de leerling. Op die manier wordt het adaptieve karakter van de toets gerealiseerd en kan in een redelijk beperkte afnametijd een zo nauwkeurig mogelijke diagnose verkregen worden, ofwel: een beperkt en overzichtelijk aantal opgaven heeft een groot onderscheidend vermogen (Linthorst & Schuurs 2015). Voor een adaptieve toets als de DTT zijn objectief scorebare opgaven nodig, opgaven die door de computer automatisch en onmiddellijk beoordeeld kunnen worden, omdat leerlingen een flink aantal opgaven moeten maken voordat een nauwkeurige en betrouwbare diagnose gesteld kan worden. Met open opgaven zou dit extra tijdrovend en belastend voor de docent worden.

Voor Nederlands en Engels worden er toetsen schrijfvaardigheid en leesvaardigheid ontwikkeld.

(Voor informatie over de DTT Wiskunde, zie Boonstra, Klom, Lammers, Stok & Welsink-Zoller 2016.) Deze toetsen leveren een rapportage op over de sterke punten en de verbeterpunten van elke individuele leerling. De rapportage is vooral bedoeld als hulpmiddel voor de docent en de leerlingen: op basis van de diagnose van de toets kan een docent besluiten op welke punten een zwakke leerling, of een groep leerlingen c.q. de hele klas, extra ondersteuning wordt geboden, of welke verrijkings- of verdiepingsstof een sterkere leerling aangeboden krijgt. (Voor suggesties bij het concretiseren hiervan, zie www.pilotdtt.nl.) Naast de feedback aan de individuele leraar en individuele leerlingen levert de DTT ook informatie op groepsniveau en op schoolniveau.

Ontwikkeling van taalbeleid in de bovenbouwklassen

Verbetering van de kwaliteit van het taalonderwijs en het vakkenonderwijs door intensieve aandacht voor:

- Ontwikkeling van ‘academische taalvaardigheden’ op niveau 3F (havo) en 4F (vwo). In het verlengde van de lijn die ingezet is in de onderbouw, worden de leerlingen in de hoogste klassen van havo en vwo voorbereid op het examen. Dit betekent voor de taalontwikkeling dat zij in deze periode mondeling en schriftelijk respectievelijk op niveau 3F (havo) en 4F (vwo) dienen te presteren en functioneren. (Referentiekader Taal). Dit betekent dat – analoog aan en in het verlengde van vakken in de onderbouw - in de vakwerkplannen een (korte) paragraaf gewijd wordt aan de ontwikkeling van mondelinge en schriftelijke taalvaardigheden en taalverzorging.
- Professionalisering van alle docenten (taaldocenten en vakdocenten) vanuit het besef dat elke docent een taaldocent is en een bijdrage levert aan de (vak)taalontwikkeling van leerlingen.
- In dit proces van competentieontwikkeling ligt de nadruk op de ontwikkeling van taalniveaubewustzijn en (taal)didactische vaardigheden. Docenten oriënteren zich op de richtlijnen uit het Referentiekader Taal en de consequenties voor hun vak in de onderbouwklassen.

Het doel van deze scholing is het verder verbeteren van taalgericht vakonderwijs en de (taal)didactische vaardigheden. We denken hierbij aan thema’s als:

- consolidering en verdere ontwikkeling van metacognitieve vaardigheden en zelfregulatieve vaardigheden;

- woordenschatontwikkeling | vaktaalwoorden | schrijftaalwoorden | idiomatische uitdrukkingen;
- ondersteunen van formulevaardigheden mondeling en schriftelijk met aandacht voor didactische feedbacktechnieken als: herverwoorden, herformuleren van productieve taaluitingen van leerlingen, inzetten van de naverteltoon;
- lezen van complexe instructieteksten met aandacht voor didactische technieken als: interactief voorlezen; hardopdenken, inzet van leesstrategieën, scaffolding, modeling.

Aan de hand van voorbeelden uit de lesmethoden en examenmateriaal van verschillende vakken worden docenten ondersteund bij de specifieke mondelinge en schriftelijke taalvaardigheden en taaltaken die in hun vak aan de orde zijn.

Omgaan met heterogeniteit en verschillen tussen leerlingen en het mogelijk onderscheiden van gedifferentieerde leerwegen.

Bij de start van het 4e leerjaar is het streefniveau voor havo-leerlingen 2F en voor vwo-leerlingen 3F. Ook nu zullen de verschillen in taalniveau, hun zelfregulatievaardigheden en het gemak waarmee zij taal verwerven, groot zijn. Een andere factor blijft eveneens de ondersteuning en stimulans die deze leerlingenpopulatie van huis uit meekrijgen.

Het komt in de bovenbouw steeds meer aan op de ontwikkeling van spreekvaardigheid (presentatievaardigheid, debat en betoog) en schrijfvaardigheid (het voorbereiden, samenstellen, schrijven en redigeren van werkstukken) en de ontwikkelen van een leestempo en discipline en routine om te schrijven. Dit met het oog om de overgang naar het hbo en wo mogelijk te maken en succesvol te doen zijn. In deze onderwijssectoren worden vrijwel alle studieonderdelen afgesloten met een werkstuk. Leerlingen komen er niet met enkel receptieve taalvaardigheden (luisteren, lezen en reproduceren), maar moeten kunnen op academische niveau kunnen spreken en schrijven.

Leerlingen in de bovenbouwklassen hebben veelal baat bij modelteksten (profielwerkstukken, schriftelijke antwoorden op examenvragen waarin vaktaal op adequate wijze wordt gebezigd) en modelpresentaties.

De leescoach

Op het CLA is sprake van een instroom van leerlingen met een 'taalachterstand', Dit zijn de leerlingen met een positief advies van de basisschool voor havo-vwo-onderwijs, maar met een relatief lage score voor het onderdeel taal op de Centrale Eindtoets PO. Deze leerlingen hebben de potentie en de cognitieve bagage die nodig is om havo-vwo met succes te doorlopen, maar niet zonder extra inzet en inspanning. Met behulp van de informatie die in mei-juni beschikbaar komt, is het nodig om de mogelijke 'risicoleerlingen' te traceren en met hen afspraken te maken (zie de uitwerking van de werkgroepen 1 en 2). Het CLA spant zich in door leescoaches uit H4 en V5 in te zetten als persoonlijke coach van twee of drie zwakke lezers die naar de brugklas komen.

Het idee is simpel: een leescoach wordt in juni gekoppeld aan een instromende leerlingen. De groep risicoleerlingen krijgen voorafgaand aan de zomervakantie een leescoach toegewezen. Deze leescoaches worden getraind door de CLA-taalcoördinator. De leescoach neemt contact op door middel van een brief aan de ouders en aan de betreffende leerling. De leerling antwoordt eveneens per brief.

Het doel van de taalondersteuning op afstand in de zomervakantie is:

- het selecteren van een biografie of dagboek in de bibliotheek naar eigen persoonlijke keuze;
- het lezen van minimaal 10 pagina's per week uit de biografie gedurende zes weken;

- het schrijven van één brief per week aan de leescoach, waarin in eigen woorden en formuleringen een verhaal wordt geschreven over ofwel het eigen leven (in de vorm van een dagboek) ofwel een navertelling van een hoofdstuk uit de biografie.

Er is enkel sprake van schriftelijke communicatie in de zomerperiode. De leescoach bouwt een digitaal dossier op met daarin de brieven die over en weer zijn gegaan. Dit dossier wordt aan het begin van het schooljaar bekeken door de taalcoördinator.

Over de keuze van een biografie: deze boekvorm is overwegend informatief beschouwend en uiteenzettend. Deze tekstsoort komt – meer dan fictieve teksten – dicht in de buurt van de informatieve en instructieve teksten in de vakmethoden. Het zijn bovendien vaak realistische beschrijvingen over persoonlijke ervaringen, gebeurtenissen. Het taalniveau van biografieën is zeer uiteenlopend van niveau: een boek over het leven van Gijp is van een ander niveau dan dat over Kieft of Cruijff en van een biografie over Annie M.G. Schmidt, Isaac Newton of Barends & Heemskerk. In de eerste weken van het schooljaar komen de leescoach en het groepje van 3 leerlingen wekelijks twee keer bijeen voor een uur. Dit contact loopt minimaal door tot periode 2. Taalonderdelen die in deze sessies aan de orde komen:

- uitlezen van het boek (de biografie);
- praten met andere leerlingen in het leesgroepje over ‘het boek’;
- werken aan vergroten woordenschat op basis van zelfstudie (met behulp van Muiswerk);
- schrijven van persoonlijke verhalen en/of samenvattingen van de gelezen paragrafen en hoofdstukken uit de biografie
- lezen van teksten in Nieuwsbegrip en het bespreken van teksten hieruit

Wat doet de leescoach?

- organiseren, communiceren (brieven schrijven) en motiveren
- samen met de leerlingen boeken en teksten uitzoeken (in de bibliotheek, op internet)
- interactief lezen en in ‘koor’ lezen (gericht op leesteknik en –snelheid)
- feedback geven op brieven en verhalen van de leerlingen
- overleg voeren met andere leescoaches en met de taalcoördinator.

Waardering en kers op de taart:

- de leescoaches krijgen een honorarium per gerealiseerd uur
- de leescoaches krijgen een bonus voor het vak Nederlands
- de leerlingen worden eveneens beloond met bonuspunten die ten goede komen aan de cijfers bij het vak Nederlands.

4.2.5 Pedagogische en sociaal-emotionele ondersteuning

OOP en docenten team

De basisveiligheid en de prettige sfeer op het Comenius Lyceum worden verzorgd door het docententeam en de medewerkers van het onderwijs ondersteunend personeel. Binnen het Comenius Lyceum zijn conciërges werkzaam, die toezien op de gang van zaken tijdens pauze momenten en gedurende leswisselingen. Ter ondersteuning van de conciërges wordt er tijdens de pauzes ook door de docenten gesurveilleerd.

Het Comenius Lyceum heeft een **veiligheidscoördinator**. Deze monitort de algehele gang van zaken en bemoeit zich specifiek met incidenten waarbij de veiligheid van leerlingen of personeel in het geding is. Hij of zij registreert de incidenten en denkt mee met de aanpak hierin. Als er schoolbrede interventies moeten worden gedaan, is hij/zij de coördinator hierin.

Mentor

Zoals eerder vermeld wordt het basistoezicht op leerlingen verzorgd door de mentor. Hij/zij houdt de leervorderingen in de gaten, evenals de sociaal-emotionele ontwikkeling. De mentoren op het Comenius Lyceum zorgen voor een veilige sfeer in de klas en bouwen een vertrouwensrelatie op met de leerlingen. De mentoren hebben geregeld gesprekken met de leerlingen in hun klas over verschillende zaken. Belangrijkste onderwerpen zijn echter cijfers, studievaardigheden, motivatie en werkhouding..

Toezicht op verzuim

Aanwezigheid in de lessen is belangrijk. Als je de lessen niet volgt, mis je uitleg en loop je risico van negatieve leerresultaten. Elke docent houdt tijdens de les in Magister (het digitale leerlingvolgsysteem) de aanwezigheid van de leerlingen in de les bij. Het Comenius Lyceum heeft een verzuimcoördinator. Hij/zij houdt het verzuim van alle leerlingen in de gaten. Indien de school niet op tijd een absentiemelding heeft ontvangen van de ouders, wordt er 's ochtends naar huis gebeld om te controleren wat de reden is van de absentie. De verzuim-coördinator rapporteert terug aan de afdelingsleider en de mentor om tijdig te interveniëren als er sprake is van ongeoorloofd verzuim.

De afdelingsleider is samen met de mentor verantwoordelijk voor een passende interventie. De mentor en leden van het ondersteuningsteam zijn verantwoordelijk voor de sociaal-emotionele begeleiding.

4.3 Overlegvormen eerste lijn

4.3.1 Bespreking afdelingsleider en/of leerlingbegeleider -mentor

Eens in de drie weken vindt er overleg plaats tussen de mentor en de leerlingbegeleider/afdelingsleider. In deze bespreking worden alle leerlingen met een ondersteuningsbehoefte besproken en wordt het functioneren van de leerling geëvalueerd. Tevens wordt gekeken wat de mogelijkheden zijn binnen de school voor de leerling om eventuele stagnatie in het leerproces te ondervangen of te voorkomen.

4.3.2 Klassen bespreking

Klassenbesprekingen zijn structurele overlegmomenten waarbij efficiënte uitwisseling van informatie over leerlingen plaatsvindt. Een klassenbespreking is een met enige regelmaat terugkerend moment, waarop volgens een bepaalde systematiek door docenten gesproken wordt over de actuele ontwikkeling van de leerling, in de meest brede zin van het woord.

Klassenbesprekingen zijn op het Comenius Lyceum een organisatorisch middel waarin het handlingsgericht werken samenkomt volgens de cyclus van het HGW:

1. Signaleren
2. Plan van aanpak (en doelen) opstellen per leerling (SMART)
3. Uitvoering

4. Evalueren effect van de plannen en uitvoering

Met de klassenbesprekingen wil de school de volgende doelen bereiken: het maximale uit iedere leerling halen (kijkend naar de onderwijsbehoefte). De docenten leren van elkaar met tips&tools (wat werkt bij deze leerling). Het beter laten verlopen van de leerprocessen in de klas en om meer effectieve onderwijstijd te creëren (het plan van aanpak is hierop gericht).

De voorbereiding van de klassenbespreking is de taak van de mentor en de afdelingsleider. De leerling en ouders worden door de mentor nadrukkelijk betrokken als partner in de uitvoering van het plan van aanpak.

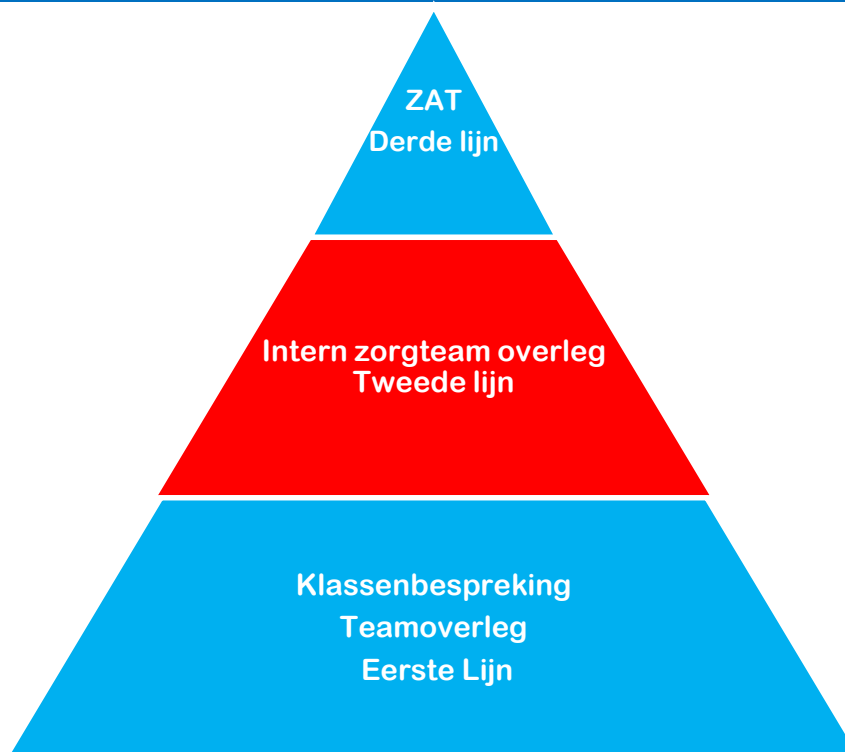
Signalen kunnen ook op manieren binnenkomen bij de mentor :

- lesgevende docenten mailen de mentor
- ouders nemen contact op met de mentor of afdelingsleider
- medewerkers van het mediatheek, conciërges en de baliemedewerkster
- medewerkers die verzuim bijhouden

Procedure bespreken signalen/hulpvraag

- De mentor bespreekt met de leerlingbegeleider en/of afdelingsleider of extra begeleiding voor een leerling gewenst dan wel noodzakelijk is
- De mentor en de leerlingbegeleider en/of afdelingsleider bepalen in gezamenlijk overleg of er aanleiding is een leerling in aanmerking te laten komen voor extra begeleiding
- De mentor, leerlingbegeleider en/of de afdelingsleider bespreekt de leerling met de zorgcoördinator
- De zorgcoördinator maakt in overleg met de mentor of de afdelingsleider de eerste beoordeling of er sprake moet zijn van interne dan wel externe begeleiding
- De leerling in ter bespreking met de andere leden van het zorgteam om tot definitieve oordeelsvorming te komen over de meest passende vorm van begeleiding.
- Bij een duidelijke hulpvraag wordt direct de gevraagde ondersteuning ingezet.
- Als de zorgcoördinator en de afdelingsleider/leerlingbegeleider van de betrokken leerling vervolgens niet zonder meer tot een oordeel kunnen komen over de invulling van een begeleidingstraject wordt de leerling besproken in het intern zorgoverleg.
- De mentor overlegt met de ouders/verzorger en leerling en vraagt toestemming voor interne of externe begeleiding

4.4 Aanbod vanuit de tweede lijn

4.4.1 Overlegvormen

Intern zorgoverleg

Soms zijn de problemen niet afdoende te helpen in de eerste lijn. Werkhoudingproblemen worden dan niet verholpen door strakke controle van de mentor of gedragsproblemen kunnen niet verholpen worden met basale interventies. Als de zorg in de eerste lijn onvoldoende blijkt om de leerling verder te helpen, wordt deze aangemeld bij de tweede lijn. Het aanmelden gebeurt door de mentor bij een lid van het ondersteuningsteam. Deze bespreekt op zijn of haar beurt de leerling en zijn of haar hulpvraag in het intern zorgoverleg.

In het intern zorgoverleg wordt de hulpvraag van de leerling nader gespecificeerd en geanalyseerd. Er wordt gekeken naar de sterke kanten van de leerling en welke aandachtspunten er zijn. Afhankelijk van de analyse wordt er hulp ingezet binnen of buiten de school. Soms is er onvoldoende informatie om te komen tot een goede analyse. Dan kan besloten worden om eerst nog verdere informatie te vergaren. Het intern zorgoverleg vindt eens in de drie weken plaats. Deelnemers aan het intern zorgoverleg zijn de zorgcoördinator, de schooldirecteur, de leerlingbegeleider, trajectmedewerker en de afdelingsleider van alle leerjaren.

4.4.2 Mogelijke interventies vanuit de tweede lijn

Trajectklas

De Trajectklas is een lokaal waar leerlingen extra ondersteuning krijgen. Het doel is om ondersteunend te zijn aan het onderwijsproces in de klas, waarbij de leerling zoveel mogelijk in de klas-setting blijft. De trajectbegeleiding heeft een vaste eigen ruimte binnen de school, waar altijd een begeleider aanwezig is om leerlingen extra hulp, ondersteuning en aandacht te geven. In de Trajectklas komen leerlingen die een OPP hebben, leerlingen met specifieke problematiek (zoals ADHD, ASS problematiek, angst, etc.) en ook leerlingen zonder diagnose die wel extra ondersteuningsbehoeften

hebben. De begeleiding van de Trajectklas kan wisselen in duur en intensiviteit. De leerlingen kunnen begeleiding krijgen op verschillende gebieden:

- sociaal-emotioneel
- gedragsmatig
- aanleren of versterken van executieve vaardigheden (zoals plannen en organiseren)
- versterken van studievaardigheden.

Trajectbegeleiding biedt zorg op maat en stelt samen met ouders vast welke zorg en aandacht de leerling nodig heeft.

De decaan

De meeste leerlingen krijgen vanuit het reguliere traject al met de decaan te maken als het gaat om beroepskeuze. Voor sommige leerlingen kan dit echter een ondersteunend aanbod zijn, als de schoolresultaten bijv. achterblijven en er gedacht wordt aan een andere studie richting voor de leerling. In dit geval kan de leerling verwezen worden naar de decaan. Deze heeft gesprekken met de leerling over de beroepskeuze en ondersteunt bij een eventuele overstap naar een andere school. Weerbaarheidstraining volgen. Sommige leerlingen vinden het moeilijk om snel aansluiting te vinden bij anderen of hebben moeite met zich voldoende weerbaar opstellen tegen hun leeftijdgenoten. Als dit wordt gesignaleerd, dan kan de leerling een training volgen. Er wordt getraind in groepen van maximaal acht leerlingen. Verwijzing gebeurt door de zorgcoördinator.

Faalangstreductie training

Sommige leerlingen komen ondanks een goede voorbereiding niet tot de gewenste resultaten tijdens toetsmomenten. Als dit het geval is, kan faalangst de oorzaak zijn van de achterblijvende cijfers. In overeenstemming met ouders kan de leerling een test maken om te beoordelen of er mogelijk sprake is van faalangst. Als dit het geval blijkt, dan kan de leerling deelnemen aan een training om beter met de angst om te kunnen gaan. Training gebeurt in groepjes van maximaal acht personen. Op het Comenius Lyceum zijn leden van het ondersteuningsteam geschoold in het geven van Faalangst training.

Agressie regulatie training

Sommige leerlingen hebben moeite om op een adequate manier hun boosheid te uiten. Ze worden erg kwaad en gaan dan over grenzen van anderen heen. Dit kan gebeuren door te gaan schelden, slaan of schoppen. Als deze problemen vaker voorkomen dan incidenteel, dan kan gedacht worden aan agressie regulatie training. Jongeren leren hier op een adequate manier uiting te geven aan hun gevoelens en op een sociaal-handige manier uiting te geven aan hun boosheid.

Verheldering ondersteuningsbehoefte ondersteuningsteam

Als er onduidelijkheid is tijdens welke lessen een leerling bepaald gedrag laat zien of wat de oorzaken van het gedrag zijn, dan kan besloten worden om de een lid van het ondersteuningsteam in te zetten om het gedrag en de onderwijs- en zorgbehoefte in kaart te brengen door middel van observaties en/of gesprekken. Op deze manier kan er mogelijk meer inzicht komen in de voorwaarden waaronder de leerling tot leren en gewenst gedrag kan komen. De uitkomsten worden besproken met ouders, leerling, mentor, vakdocent en het ondersteuningsteam. Samen wordt er gekeken naar een passende aanpak

Faciliteitenpas

Leerlingen met leer- en ontwikkelingsstoornissen krijgen als dit nodig is een ondersteuningspas waar afspraken op staan met betrekking tot de specifieke ondersteuning van de leerling tijdens de lessen maar ook tijdens het maken van toetsen. De docent kan aan de hand van de ondersteuningspas zien hoe de leerling geholpen kan worden.

Verwijzing schoolarts

Als er sprake is van langdurig verzuim of als er sprake is van (vermoedelijk) psychisch lijden kan besloten worden om te verwijzen naar de schoolarts. Zij heeft dan een gesprek met leerlingen over de reden van het verzuim en of dit medisch kloppend is. Verder kan de schoolarts verwijzen naar GGZ-instellingen voor het doen van onderzoek of voor behandeling. Dit gebeurt na overleg en met toestemming van ouders.

Verwijzing naar de Begeleider Passend Onderwijs (BPO)

De begeleider passend Onderwijs begeleidt leerlingen op het gebied van werkhouding, concentratie, motivatie en schoolvaardigheden. De begeleider passend onderwijs werkt handelings- en oplossingsgericht.

Schoolverzuimspreekuur

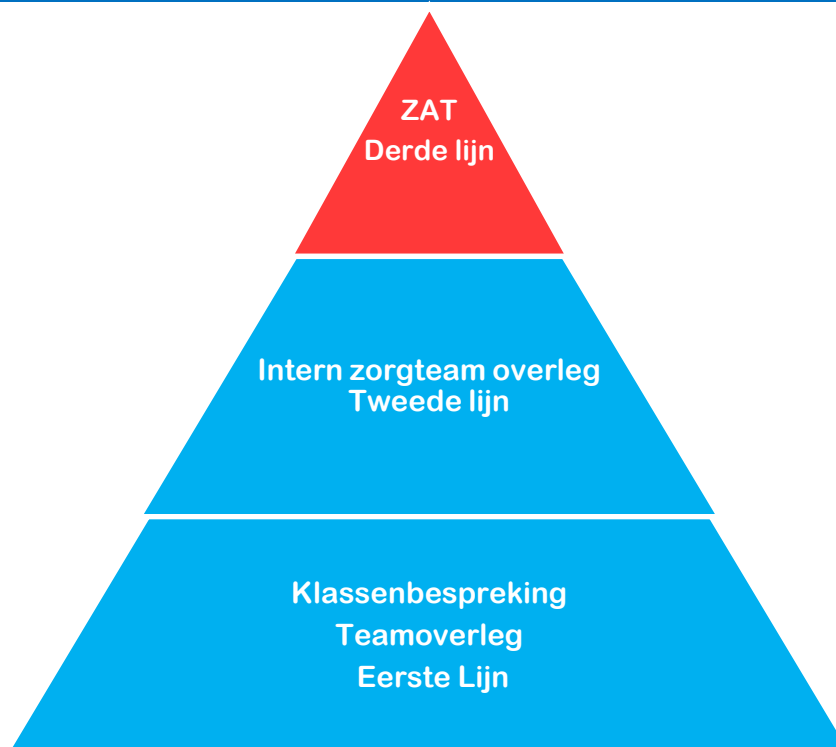
De leerplichtambtenaar heeft een keer per week spreekuur op school. Leerlingen met beginnend verzuim, ontvangen na aanmelding van de school ,een uitnodiging voor leerplichtspreekuur.

Kindermishandeling

Op het Comenius Lyceum hanteren wij de verplichte meldcode kindermishandeling. Kijk voor meer info op de website van de school:

<https://comeniuslyceum.nl/onderwijs/leerlingbegeleiding/#1542881906846-abf972b0-7e01>

4.5 Gespecialiseerd aanbod vanuit de derde lijn

4.5.1 Het ZAT

Het Zorg Adviesteam

Eens in de 6 weken komt het Zorg Adviesteam (kortweg ZAT) bij elkaar. Het ZAT is een multidisciplinair overleg waarin vanuit verschillende invalshoeken wordt gekeken welke hulp de leerling nodig heeft.

In het ZAT nemen de volgende mensen deel:

- Portefeuillehouder zorg, technisch voorzitter van het ZAT
- Zorgcoördinator
- Afdelingsleider (s)
- Medewerker Trajectklas
- Leerlingbegeleider (s)
- OKA
- Schoolarts
- Leerplichtambtenaar
- BPO (indien gewenst)
- Buurtregisseur (indien gewenst)

Doel van het ZAT is te komen tot een passend hulpaanbod voor de leerling, mogelijk door verwijzing naar een externe zorginstelling. Leerlingen worden pas in het ZAT besproken na toestemming van ouders.

4.5.2 Toptraject in Topklas

Soms krijgt een leerling tijdelijke ondersteuning in één van de vier Topklassen in Amsterdam. Een klas bestaat uit maximaal twaalf leerlingen. Zij werken vooral aan zelfvertrouwen en motivatie en leren

schoolse vaardigheden. Verder ontdekken ze hun talenten en interesses en krijgen ze begeleiding op gedrag. Ook de eigen school en de ouders/verzorgers krijgen ondersteuning bij het begeleiden van de leerling. De Topklassen zijn te vinden in de volgende scholen: Apollo, Mundus, Montessori College Oost en Hogelant. Na afloop van een Toptraject vervolgt de leerling zijn/haar schoolloopbaan op de eigen school. Soms is dat op een andere school voor regulier onderwijs. Altra begeleidt school, leerling en ouders tot een half jaar na het Toptraject.

4.5.3 School2Care

Als er naast zorgen over het gedrag op school, ook zorgen zijn over de vrije tijdsbesteding, dan verwijst het Comenius Lyceum naar School2Care, een zorgprogramma van 8 tot 8. Verwijzing gebeurt in overeenstemming met ouders.

4.5.4 Ouder- Kind Adviseur (OKA, lid Ouder Kind Team)

De OKA ondersteunt leerlingen en ouders die om wat voor reden dan ook moeite hebben met het functioneren op of buiten de school. Hij adviseert, signaleert, biedt preventieve ondersteuning, haalt de benodigde expertise de school in of verwijst zo nodig door naar een deskundige. De OKA werkt in opdracht van de gemeente en is minimaal 20 uur per week op de school aanwezig. De belangrijkste taken van de OKA zijn:

- hulp en advies bieden aan leerlingen en hun ouders bij opvoed- en opgroevragen,
- zorgen voor deskundigheidsbevordering en trainingen binnen de school,
- docenten ondersteunen in het omgaan met leerlingen,
- zo nodig specialistische hulp inschakelen, in overleg met ouders .

De OKA werkt vanuit het ouder- en kindteam in de wijk. In dat team zitten ook jeugdartsen, verpleegkundigen en psychologen. Daardoor is in het ouder- en kindteam ook expertise aanwezig op het gebied van verstandelijke beperkingen en (geestelijke) gezondheid, en kan de OKA eenvoudig de benodigde hulp inschakelen. Binnen de school werkt de OKA nauw samen met de zorgcoördinator. De zorgcoördinator zorgt voor onderwijssteuning, de OKA biedt hulp aan kind en gezin. Daarnaast is de OKA onderdeel van het zorg- en adviesteam (ZAT) van de school.

4.5.5 Jeugdarts /jeugdverpleegkundige (lid Ouder Kind Team)

Brengt specifieke expertise in m.b.t. sociaal-medische problemen, (signalering) stoornissen in de fysieke en psychosociale ontwikkeling en signalering van opvoedingsvragen bij ouders. Hij/ Zij:

- Brengt informatie in uit JGZ-dossier en periodieke gezondheidsonderzoeken.
- Vraagt zo nodig medische gegevens op bij specialisten.
- Geeft advies aan ouders bij sociaal-medische vragen.
- Biedt informatie en advies over de medische en psychosociale hulp.
- Voert overleg en verwijst naar medische en psychosociale zorg.
- Roept ouders op voor aanvullen onderzoek.

4.5.6 Leerplichtambtenaar

De leerplichtambtenaar houdt het verzuim van de leerlingen in de gaten en gaat gesprekken aan indien het verzuim veelvuldig voorkomt. Als het verzuim aanhoudt kan de leerplichtambtenaar overgaan tot het uitschrijven van een proces-verbaal of het doen van een zorgmelding, indien van toepassing.

4.5.7 Wijkagent

De wijkagent (voorheen buurtregisseur genoemd) is een medewerker van de politie, die het voornaamste politiecontact in de buurt onderhoudt met de school en de leerlingen.

5. Functionarissen binnen de school

5.1 Binnen de eerste lijn

Docenten en OOP

De docenten verzorgen het onderwijs aan de leerlingen en dragen zorg voor een prettig leerklimaat in de klas. Het OOP draagt hier zorg voor buiten de klas. Beide zijn verantwoordelijk voor een prettige gang van zaken op de school en borgen de veiligheid van de leerlingen. Eventuele leerling signalen geven zij door aan de mentor.

Mentoren

De mentor speelt een centrale rol in de begeleiding van leerlingen. Hij heeft het overzicht van alle leerresultaten en absentie. De mentor is ook vaak de eerste die sociaal-emotionele problematiek signaleert. De mentor bespreekt de studieresultaten en voortgang in de rapportvergaderingen en andere overlegvormen. Hij/zij houdt alle informatie over de leerlingen bij in Magister en hij heeft regelmatig leerlingenbesprekingen met de betrokken docenten, de leerlingbegeleider en de afdelingsleider.

Verzuimcoördinator

De leerjaarcoördinator controleert structureel de aanwezigheid van de leerlingen. Hij rapporteert de gegevens in Magister en belt naar huis als kinderen niet in de les zijn ('s ochtends). Verder is de verzuimcoördinator verantwoordelijk de meldingen aan DUO en bespreekt de gegevens periodiek met de leerplichtambtenaar. De verzuimcoördinator heeft ook een signalerende functie m.b.t. opvallend verzuim. Hij rapporteert dat aan de mentoren, afdelingsleider en het ondersteuningsteam.

Teamleider

De teamleider houdt het overzicht over alle leerlingen in het leerjaar. Als er incidenten zijn, wordt de teamleider op de hoogte gebracht en kan deze van advies dienen of een gesprek met de leerlingen hebben.

Leerlingbegeleider voor de mavo

De leerlingbegeleider heeft zowel in de eerste lijn als in de tweede lijn een rol. In de eerste lijn houdt de leerlingbegeleider supervisie over de uitvoering van de ontwikkelingsperspectieven door de mentor en vakdocenten. In de tweede lijn kan de leerlingbegeleider worden ingeschakeld als de problematiek van een jongere de expertise van de mentor en de vakdocenten overstijgt. De leerlingbegeleider kan ook lichte vorm van begeleiding bieden aan leerlingen.

De LOB-coördinator

Deze coördinator ontwikkelt het programma dat leerlingen helpt de leerling te leren leren, te leren leven en te leren kiezen en zorgt ervoor dat docenten en mentoren het programma uitvoeren. Door gebruik te maken een digitale programma, kan de leerling gedurende de schooltijd een loopbaan-dossier bijhouden. De LOB-coördinator is eindverantwoordelijk voor de inhoud van het LOB-programma en coördineert alle activiteiten van de docenten en mentoren. Aan het einde van zowel de tweede als de derde klas moet een combinatie van vakken worden gekozen. De mentoren en de LOB-coördinator zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van deze oriëntatie en begeleiding.

5.2 Tweedelijns zorg

Ondersteunings-/ zorgcoördinator

De zorgcoördinator is verantwoordelijk voor het zorgbeleid. Zij zorgt voor samenhang en afstemming van het zorgbeleid. Zij stuurt collega's aan die te maken hebben met het zorgbeleid en neemt de beslissingen binnen de tweede lijn over eventuele verwijzingen. De zorgcoördinator is intern en extern aanspreekpunt voor alle zaken op het gebied van zorg. De zorgcoördinator ondersteunt de mentoren bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van het ontwikkelingsperspectief.

Remedial Teachers

De RT-er werkt in kleine groepen met leerlingen met achterstanden op lees- en taalgebied en leerlingen met onvoldoende niveau op rekengebied.

Decaan

De decaan begeleidt leerlingen bij het maken van keuzes die te maken hebben met de toekomst. Zowel aan het einde van het tweede als van het derde jaar moet gekozen worden voor een combinatie van vakken. Een rode draad in de begeleiding is de oriëntatie op studie en beroep. Aan het eind van leerjaar 4 wordt de leerling begeleid naar passend vervolgonderwijs. De decaan geeft ook advies bij tussentijds uitstroom en biedt begeleiding bij een school overstap.

Trajectmedewerker

De trajectmedewerker is verantwoordelijk voor begeleiding van de leerlingen die geplaatst zijn in de Traject klas.

Vertrouwenspersoon

Voor problemen van vertrouwelijke aard kunnen de leerlingen terecht bij de vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersoon gaat discreet om met de verstrekte informatie en wijst zo nodig op verzoek door naar externe instanties.

Veiligheidscoördinator

De veiligheidscoördinator fungeert als centraal meldpunt van ongevallen en onveilige situaties in de school. Hij houdt een incidentenregistratie bij in Magister.

Aandachtsfunctionaris Kindermishandeling

Deze rol wordt ingevuld door de zorgcoördinator en houdt in dat zij advies en ondersteuning geeft in alle zaken waarin (mogelijk) kindermishandeling speelt. De meldcode kindermishandeling is leidend.

Anti-pest coördinator

De anti-pestcoördinator is verantwoordelijk voor het opstellen van het pestprotocol en de uitvoering binnen de school.

Begeleider passend onderwijs BPO

Begeleider Passend Onderwijs (BPO) richt zich op

- de onderwijskundige ondersteuning van leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte,
- de ondersteuning van docenten in het onderwijskundige proces.

Hij of zij kan op alle momenten in de zorgstructuur ingezet worden en ook op verschillende niveaus: ter ondersteuning van de leerling, de docent, de mentor, de zorgcoördinator of het team. De vorm van ondersteuning hangt af van de vraag. Is versterking en professionalisering van de docent nodig, of juist ondersteuning van de leerling? De begeleider passend onderwijs zorgt voor afstemming met de betrokkenen in en om de school. Het doel van de ondersteuning is om leerlingen zoveel mogelijk passend onderwijs te bieden binnen de eigen school.

6. Protocollen en overige informatie

Op het Comenius Lyceum zijn de volgende protocollen en richtlijnen aanwezig.

- Pestprotocol
- Amsterdams Protocol Kindermishandeling
- Verzuimbeleid
- Taal/RT beleid
- Ontwikkelingsperspectieven
- Dyslexie protocol
- Protocol Medisch Handelen
- Protocol omtrent privacy

Deze informatie is te vinden op de website van de school: <https://comeniuslyceum.nl/>

Of bij de website van het bestuur: <https://www.zaam.nl/>